

azt majd egy kicsit inkább lefelé kerekítve megmondhassam Gáspár bácsinak, nehogy majd becsapva érezze magát. Mert már nagyon zúgatták a környéken, hogy micsoda pénz jöhet abból, ha valaki megírja a vele történeteket.) Szép summácska lesz, a duplája is megjöhet annak, amennyi most még a munka előmeneteléhez föltétlenül szükséges. Egy olyan jobbacská téhén ára körüli kellene. Hogy most a téhén errefelé?

— Tehene válogatja —, mondta már-már reményt veszve. Őt s nyolcezer között.

— Hát egy olyan közepesebb téhén ára kellene. Van-e tehene?

— Tyúkom sincs — mondta lemondólag.

— A baj az, hogy magam is vékonyan vagyok pénzüleg, de talán a főorvos úrék kiségit-hetnének.

Elek bácsi benne lett volna továbbra is a játékban, de Sára asszony szíve megesett Gáspár bácsi egyre komorabb arca láttán. Jókedvű pohárcsöndítéssel vetettünk véget a tréfának.

— Na, Gáspár bácsi, ez csak azért volt, mert maga nem bízott eléggé bennem.

Derült most már az öreg is.

Aztán megjelent a könyv. Siker, summa, minden megjött. Sőt még díjjal is koszorúzta a Marosváráshelyi Írói Társaság. Az idő tájt éppen, amikor Tamási Áron halálának ötödik esztendőjére emlékeztek Udvarhelyen a nagy író időközben ugyancsak megszorodott tisztelői. Magam is ott ültem a művelődési ház nézőterén. Nem kívántam a meggyarapodott tisztelőkkel a színpadon tetszelegni. Még az utána következő szokásos koccintáson se vettem volna részt, ha Gáspár bácsi, akkor még éles szeme észre nem vesz. Kifelé jövet karon fogott a folyosón. Félrevont. S látom, hogy nyúl a belső zsebe felé. Előhúzza tömött bugyellárisát.

— Azt mondja meg, szerkesztő úr, hogy most már én mivel tartozom?

— Azzal a liter borral, amit közösen fizetünk. Amibe még a címadáskor megállapodtunk volt.

És átöleltem a vállát.

A bort Bakkéknál koccintottuk el. Mondanom sem kell, fizetés nélkül.

Most utólag azonban még megtoldanám az akkor mondottakat.

— Ezzel tartozott, Gáspár bácsi, ezzel a második könyvvel. S nemcsak nekem.

Tudván-tudjuk, hogy emlékezései második könyvével, éppúgy mint az elsővel, nem hozott, nem hoz szégyent sem hitére, sem nemzetségére, sem pedig nemzetiségére.

TAMÁSI GÁSPÁR

Vadon nőtt gyöngyvirág

(RÉSZLET A MÁSODIK KÖNYVBŐL)

Még nem volt kivirradva, amikor apám felébresztett. A tehének már készen voltak az indulásra, s hajnali virradatkor elindultunk a városba, vagyis Székelyudvarhelyre. Amikor kiértünk a Baknya-tetőre, apám a tehéneket megállította, hadd nyugodjanak egy kicsit, s így szólt nekem: No, te legényke, ülj fel te is a szekérre, mert még messze Udvarhely. — Apám azonban nem ült fel a szekérre, ő végig csak gyalog jött a tehének mellett. Végre megérkeztünk Szombatfalvára. Hát itt apám egy jó nagyot kiáltott, hogy szemet vegyenek. S csakhamar jött

is egy kovácsmester, s így szólt: — Hó, bácsi, álljon meg, mert venni akarok. Mennyi az ára a szénnek? — Apám így szólt: — Tessék csak választani, mert azután megmondom. — Közben örökké dicsérte a szenet, hogy ez milyen jó fiatal fából van égetve, még egy szikra por sincs a zsákban. Addig egyezkedtek ketten, amíg a kovács kiválasztott négy zsákot, és azt mondja: — No, bácsi, ennek a négy zsáknak mennyi az ára? — Apám mutatta a zsákot, hogy ez ennyi, az annyi, amaz annyi. Azt mondja a kovács: — Bácsi, hát nem egyforma ára van a zsákoknak? — Nem — mondja apám —, mert egyik nagyobb, a másik kisebb. A kovács hamar összeszámolta a négy zsák árát, s azt mondta: — Bácsi, ha elhagy még a négy zsák árából legalább húsz krajcárt, megveszem mind a négy zsákkal, de ha nem, csak egyet veszek. — Apám így szólt: — Mivel első vásár, hát én nem bánom. — No, akkor hozza be — mondta a kovács. Erre én is megfogtam egy zsákot, s a műhelyben egy jó ládába kiüresítettük, s a pénzt is apám megkapta. De ezalatt még vevők jöttek a szekérhez. Igaz, hogy azok már asszonyok voltak, jobban mondva nagyságák, mert apám így szólítá őket. Hát ezek is vettek szenet, de csak egy-egy zsákkal, mivel csak ruhavasaláshoz kellett. Ezek nem alkudoztak sokáig, ahogy apám megmondta, úgy ők jónak látták, csupán annyit kérdeztek, van-e sok por benne. Erre így szólt apán, hogy amelyik zsákot én üresítek ki, abban nincs por. Ezek nem kérdezték, hogyha másvalaki üresíti ki, akkor van-e, mert apám úgy tett, hogy amikor üresítette ki, akkor a két kezével hozzáfogott a zsákhoz annyi szenet, amennyit hozzá tudott fogni, s akkor mozgatta. A por mind kifutott belőle. Ekkor ő elengedte a szenet, amit fogott, s így a szén a tetején maradt, nem látszott a por. Máskülönb is azok nem álltak ott a kiürítésnél, mert félték, hogy a szénpor őket is megfogja. Mi pedig abban igyekeztünk, hogy minél nagyobb port csináljunk, ne álljanak mellettünk, amíg a zsákot üresítjük.

Megint továbbmentünk, s ott apám megint egy jó nagyott kiáltott, s engem is elküldött egy másik utcába, hogy ott én is kiáltsam a szenet. Kiáltottam is kettőt-hármat, de az én hangom gyermekhang volt, arra nemigen jöttek a vevők, mégis amikor visszamentem a szekérhez, volt legalább tíz vevő, mind nagysága. Egyik jobban sietett, mint a más. Fiam, nekem ezt hozza, a másik: nekem ezt hozd. Én elég hamar hordtam széjjel, de mégsem győztem. Apám ezt látta, s ő is segítségemre jött. Ő már egyszerre két zsákot is vitt.

Amikor ezeket kielégítettük, akkor ismét továbbmentünk. Ekkor már ott voltunk a Szabó Károly-féle vendéglőnél. Ott újra megálltunk. Ebben az álló helyben úgy elfogyott a szén, hogy nem maradt több mint öt-hat zsák. Ezzel újra megindultunk a Kossuth utca felé, s útközben még eladtunk hármat. Ekkor már leértünk volt a nagypostáig. Ott egy úriember előnkbe állott, azt mondja apámnak: — Dénes bácsi, maga szenet árul. — Én azt — mondja apám. — Na hát akkor hány zsákkal van még, mert én is venni akarok. — Három zsák van még, s ha meg tudunk egyezni, akkor azt magának adom — mondja apám. — Hát én mind a hármat megveszem árában — mondja ő. — Hát én nem is adom magának árán fejül. — Erre megegyeztek, de én láttam, hogy ők ketten egymást ismerik már régebről. Ekkor bevittük a zsákokat, s amikor fizetni akart, így szólt: — Dénes bácsi, nem veszen maga egy pár jó katonabakancsot, mert nekem az is van. — Szeretném látni — mondja apám. — Hát én megmutatom — így szól az úr, s elment, hogy a bakancsot odahozza. De bár ne hozta volna! Amíg hozta, azalatt kértem apámtól, hogy ez miféle úriember, hogy még bakancsa is van eladó. Erre így szólt apám, hogy ez egy zsidó ember, aki mindenféle kereskedéssel foglalkozik, rongyot, csontot, tollat, törött tüveget, porcelánt, még zálogházat is tart, s aki megszorul, annak ad pénzt is, ha kell, csak zálogot kell hagyni érte. De nem annyit fizet a zálogért, mint amennyit ér, hanem annál kevesebbet, s ha nem váltják ki a zálogot a kitűzött időre, akkor neki marad, ő azután több pénzért eladja. A neve Vamberger. Erre már jött Vamberger úr, s hozta a kezében a bakancsot, s apámnak odaadta, hogy nézze meg jól. Amikor megnézte, így szólt apám, hogy hát ez elég jó bakancs, de ez nekem kicsi, nem tudom felhúzni a lábamra. Ekkor azt mondja Vamberger úr: — Ha magának kicsi, akkor jó lesz a fiának. — Neki pedig igen nagy — mondja apám. Mégis addig egyezkednek, amíg apám azt kérdezi: — Mi lenne az ára? — Tudja mit, Dénes bácsi, én nem fizetek a három zsák szénért semmit, s maga sem fizet

a bakancsért semmit. Eladom, mert a múltkor egy katona betette zálogba, s a határidő lejárt, én nem tartom tovább, hogy a pénzem benne álljon. Biztosan kivitték a katonát a frontra — mert akkor háború volt —, az többet úgysem jó vissza. No hát meggondolkozott-e? — Erre így szól apám: — Hát akkor áll a vásár, mert majd belenő a fiam. — Akkor mi nem tartozunk egymásnak, ugye, Dénes bácsi? — Most nem — mondja apám, s akkor már elindultunk is a kapun kifelé, s hoztuk a bakancsot is. A szekérhez érve belétettük egy zsákba, s indultunk hazafelé.

Még a vasasbolt előtt megálltunk, ott apám vett nekem egy vasnyelű bicskát ajándékba, hogy olyan ügyesen segítsem neki eladni a szenet. De ekkor már az udvarhelyi nagy templomban harangoztak volt déli tizenkét órára, s már éhesek is valánk apámmal mind a ketten, s még a tehenek is.

Amikor keresztlentünk a Küküllő-hídon, az Orbán Balázs utca felé, mert akkor inkább erre jártunk, ott közvetlen a híd mellett s a Szöllösi Ödön-féle borpince mellett volt egy kocsmá, ahol mindenféle szeszes italt árultak. Hát oda apám a teheneket behajtottta, mert ott volt akkor szekérral való beállítás is színeljével együtt, s így ha esett, akkor sem verte sem a szekeret, sem a teheneket, s ha meleg volt, akkor is védve voltak a nap melegétől. Mi pedig ide mentünk, a teheneket a járomból kifogtuk s a szekérhez köttük, hogy azok is egyenek. Széna az volt a szekéren, mert hazulról vittünk volt. S amikor ezzel készen voltunk, így szólt apám: — Na most jere, mosdjunk meg, mert jól elporosodtál, olyan fekete vagy, mint egy ördögfiú. — Hát maga sem különb az ördögnél — mondom. A Küküllő vizében megmosdottunk, ahogy tudtunk, de még elég por maradt rajtunk is. Igaz, hogy nem volt törülköző, de apám kihúzta az inget a harisnyája kötésiből, s annak az alsó felével megtörülközött, s én is a példáját követtem. Ekkor apám kiszedte a pénzt a zsebeiből, mert minden zsebében volt valamennyi, s megszámlolta. Valamennyit egy külön zsebbe tett, s a nagyobb részét pedig a belső zsebébe. Kérdem én, hát mért osztotta kétfelé azt a pénzt. — Én azért — mondja —, mert az egyik felét hazavisszük, s a másik feléből itt veszünk, ami kell.

Ekkor bementünk a kocsmába. A kiszolgálást egy idősebb asszony végezte. Apám így szólta: — Dánielné asszony, hozzon nekünk valami enniavalót, s egy hatos pálinkát. — Amikor az ebéd s a pálinka elfogyott, apám még kért, de nem pálinkát, hanem bort. Ez a bor is lassan elfogyott, s utána még kért egy fél liter bort. Ekkor már apám félittas lehetett, mert már jól látszott rajta, hogy ingott. Addig biztattgattam, hogy amikor elfogyott a már kikért bor, akkor ülőhelyéről felállt, s ketten kijöttünk a szekérhez. Ott a teheneket is megittattuk, azután befogtuk a járomba s elindultunk hazafelé.

Ahogy jöttünk a szejke-fürdő felé, látom én, hogy egy idősebb ember gyalogszerrel halad előttünk, de csak egészen lassan, mert jó ittas állapotban vala. Amikor már annyira közel voltunk, hogy még csak két-három lépés választotta el, hogy a tehenek elérjék, akkor apám tőlem az ostort elvette s egyet jót húzott a szajból a tehenre, ez pedig megszökte magát, az embert beleltnék a sáncba az út szélén, s utána még kért a szekérről le sem szálltunk, hanem jöttünk tovább hazafelé. Az ember ott nyöszörgött a sáncban, nem tudott felkelni, de mi jöttünk tovább. Én, igaz, nem ismertem, de azért mégiscsak sajnáltam szegényt, hiszen az nekünk semmit nem ártott, s mégis apám beleltnette a sáncba. Ezt én szóvá is tettem apámnak, mert így szóltam hozzá: — Apám, hát maga mért ltnette belé azt a szegény embert a sáncba, hiszen az nekünk semmi rosszat nem csinált? Erre így szólt apám: — Hadd el, fiam, mert velem is már sokszor így csináltak, s hadd adjak én is vissza a kölcsönből valakinek.

Egy idő múlva azt mondja apám: — Hallám nézd meg, megvan-e a zsákban. — Nézem, hát megvan. — Na, megnézted-e? — kérdi. — Az meg — mondom —, várja, hogy a lábam nőjön belé. — Addig még van idő elég — mondja apám, s így jöttünk az országúton hazafelé.

Amikor ide a faluba hazaértünk s elértük a községi kocsmát, akkor apám így szólt: — Ne, fogd meg ezt az ostort s hajtsd haza a teheneket, mert én ide bémegyek egy kicsit. Én eleget mondtam neki, hogy most menjünk haza, de apám nem jött. Ekkor már a nap nyugovóféliben volt, az utolsó sugarait szórta széjjel a földre, s én haza is jöttem, s a teheneket a járom-

ból kifogtuk, mert ebben édesanyám is segített, ennek is adtam nekik szénát eleget, s utána bémentünk a házba. S akkor azt kérdi édesanyám: — Hát apád hol marad? — Ő bizony bément a községi kocsmába. — Mi itthon eleget vártuk, de csak nem jött. Én már megmosdottam s vacsoráztam is, utána csakhamar le is feküdtem, már jó nagyot aludtam volt, amikor a nagy énekszóra felébredtem. Hát apám hazajött, de jó ittas állapotban. Anyám vacsorát adott neki, de már éjfél után járt az idő, s még a vacsora után sem akart lefeküdni, hanem énekelni kezdett, s az asztalt verte a két kujukjával. Sorra vette a nótákat, amit tudott, de elaludni nem akart. S ekkor a nagy zajra nagyanyám is béjött hozzánk a másik szobából, s így szólt apámhoz: — Ugyanbiza te Dénes, nem szégyelled magad, hogy éjnek idején így énekelsz, amikor aludnod kellene neked is s a többinek is, s miattad a többi sem tud aludni. — Apám meg sem várta, hogy a nagyanyám befejezze a mondandóját, az ülőhelyéről felállt, s odaállt a nagyanyám elejébe és így szólt: — Anyám, anyám, magának kell-e rázás? — Nekem igen, te Dénes, mert én a rázást úgy kívánom, hogy te olyant soha nem láttál. — Ekkor apám megint így szólt: — No akkor, ha kívánja, hát én úgy megrázom, hogy azt soha el nem felejtí — s a két tenyerét az orra előtt csattogtatni kezdte, a nagyanyám pedig visszafelé kezdett lépegetni, s amikor már tovább nem tudott menni a faltól, még akkor is apám az orránál csattogtatta a két tenyerét, s nagyanyám pedig kapkodta a fejét, hogy az ütés ne érje az arcát, s addig kapkodta, amíg hátul a falba jól beléütte a fejét. Ekkor még jobban megharagudt, s így szólt apámnak: Egyen meg a fene disznaja, ha nem szégyelled magad, hogy éjnek idején ilyen csúful viseled magad, még engem is meg akarsz rázni. — Erre már indult is az ajtón kifelé. Ezalatt mi gyermekek az ágyban voltunk, nem aludtunk, mert az énekszó s a nagy zaj miatt nem lehetett, de olyan csendben voltunk, hogy még mocanni sem mertünk. Azután pedig apám is nagy küzdelmébe belealudt úgy ruhástul a karos padon.

Ezen a nyáron történt az a dolog is, amikor itt nem messze az egyik szomszéd ember a fiával ketten elmentek két ökrrel az országos baromvásárra Korondra. Az idő elég jó meleg. S ahogy megérkeztek a baromvásárra, hát csakhamar a jobbik ökröt, amely csából volt, vagyis jobban mondva balról, hát azt kérni kezdte egy kereskedő, mert akkor háború volt, s a kereskedők szállították más országokba a jó kövér húsnak való állatokat a katonaság részére. Minden ilyen nagy vásáron volt legalább három-négy ilyen marhakereskedő, hát ilyen kérte a jobbik ökröt az öregtől. De az nem akarta adni az egyiket külön, hanem mind a kettőt együtt. A kereskedőnek a soványabb, vagyis a szajbóli nem tetszett, kérte a másikat, a csást. Már látta az öreg, hogy semmiképpen nem kell a soványabbik ökr a kereskedőnek, akkor így szólt a fiához: — Fiam, ha még visszajő az a kereskedő, akkor áruba engedem a csást, vagyis a jobbikat. — A kereskedő csakhamar vissza is jött, s így szólt: — Na, öreg, meggondolkozott-e már, adja azt a csást, vagy nem? — Akkor az öreg, aki jól értett az ilyen vásárhoz, így szólt: Hát én adom egyedül is, ha jól megveszi. — No, hát mennyit kér a csásért? Az öreg mondja, mennyit, de még nagy távolság volt az ökr árában, s akkor megint a kereskedő megvizsgálta az ökröt, még ígért utána, s ez újra megismétlődött legalább háromszor, de mégsem tudtak megegyezni. A kereskedő elment, hogy még keressen magának valót, s ekkor azt mondja az öreg a fiának: — Fiam, fordítsuk meg az ökröket, a soványabbikat tegyük csából s a jobbikat szajból. — S ezt meg is csinálták. Azután az öreg egy kicsit távolabb állt az ökröktől. Egy kicsi idő múlva újra jött vissza a kereskedő, s amikor meglátta az öreget, így szólt: — No, öreg, meggondolkozott-e? — De ekkor nem látta az ökröket, mert ott még sok marha volt, s az ökrök egy kicsit távolabb voltak tőlük. Addig alkudoznak s csapkodják egymás tenyerét, amíg a vásár meglett. Ekkor szerencsét mondanak egymásnak, ahogy szokás ilyen alkalomkor, a kereskedő pedig elévette a pénzt, előleget adott az öregnek, az öreg is elévette a cinkust, s arra a kereskedő ráírta a nevét s hogy hova való, hogy az öreg tudja átíratni a nevére. S ekkor a kereskedő elévette az ollót, hogy az ökröt megjegyyezze, s elindultak az ökrök irányába. Amikor jegyezni kezdte a csábólinak a szőrét, így szólt az öreghez: — Bácsi, hát azt a másikat mennyiért adja nekem? — Ekkor így szólt az öreg nagy alaposan: — Hát nekem az sem drágább,

mint ez. — Akkor azt is megvette a kereskedő, mert szégyellte, hogy így megjárta a vásárral. Én azt hiszem, hogy ez a kereskedő is ekkor megtanulta, hogy ezután hogy kell ökröt vásárolni, de neki úgy is megérte, mert ő úgy adta tovább, hogy abból kára nem származott.

Ezalatt telt az idő, s elérkezett a tél is, és a szénárulás alkalmával vásárolt két katonabakancs, amit apám Vámburgertől vett volt, itthon várta, hogy a két lábam belendjön. De a lábam is ugyanazt várta, mert szükség lett volna azokra, de még most is igen nagyok voltak. Hanem aztán eljött az idő, s február vége felé jártunk ezerkilencszáztizenhétben, s ekkor kihirdették dobszóval a faluban, hogy akinek valami olyan tárgya van a háznál, amely az államkincstár tulajdonát képezi, hát azt huszonnégy órán belül mindenki a jegyzői iroda hivatalos helyiségében köteles leadni, mert azután házkutatást tartanak, s akinél ilyenféle tárgyakat találnak, azt szigorúan megbüntetik. Hát mi is ennek a felhívásnak nem tettünk eleget, s még mintha nem is tudtunk volna arról, hogy van-e bakancs vagy nincs, mert másfajta kincstári dolog nálunk nem létezett.

Amikor már meghallottuk, hogy a szomszédunkban kutatnak a tollas csendőrök, hát akkor jutott eszébe édesanyámnak a katonabakancs. Én hamar megfogtam a két bakancsot, szaladtam véle ki a kertünk vége felé, mert ott bokrok voltak, s oda el akartam dugni, nehogy megkapják a háznál, hogy megbüntessenek. Az idő, amint említtem, egy szép február végi napsütéses csütörtöki nap volt. A hó már annyira el volt menve, hogy még csak az északos helyeken lehetett látni, s én a két bakancsal a kezemben megérkeztem a bokrokhoz, s ott térdem állva nagy serényen kapartam a bokor tövét, hogy alkalmas helyet készítek a bakancsok részére. Hát, uram-istenem, valami mozgást veszek észre, s úgy, ahogy álltam a térdemen, visszanezék, s hát a két kakastollas csendőr a hátam megett áll s nézi, hogy én mit csinállok. Amikor megpillantam ezeket a csendőröket, úgy megijedtem, hogy azt le sem tudom írni, s még egy darabig szóhoz sem tudtam jutni, mert tudtam, hogy tiltott dolgot csinállok. Mégis annyi erőt gyűjtöttem, hogy ahogy tudtam, lábra álltam, de elfutni már nem lehetett. S ekkor így szólt az egyik csendőr: — Hát te legényke mit csinálsz itt? — pedig jól látta, hogy el akarom dugni a két bakancsot. — Hát én bizony el akartam dugni ezt a két bakancsot, nehogy megkapják a házkutatás alkalmával a csendőrök. — Nahát akkor vedd fel azt a két bakancsot s jere velünk. — Úgy hármásban elindultunk, de nem mentünk messze. Amikor elérkeztünk a szomszéd lakására, ott az egyik csendőr leült az asztal mellé, s a másik, amelyik szakaszvezető volt, mellettem állott a szuronyos puskával. S akkor így szólt hozzám az őrmester: — Fiam, mondd meg nekünk, hogy te hol kaptad ezt a két katonabakancsot. — Én aztán úgy, ahogy volt s ahogy tudtam az ijedségtől s a sírástól, mondtam, hogy azokat Udvarhelyt egy úriember a szén árába adta még a múlt esztendőben édesapámnak. — Hát apádat hogy hívják? — Amire én is megmondtam az apám nevét, s ekkor elévette az őrmester a tarisnyáját, s abból papírt és ceruzát. Én ekkor még jobban kezdtem sírni, mert tudtam, hogy most jegyzőkönyvet akar felvenni. Ekkor így szólt a szakaszvezető az őrmesterhez: — Hagyj már békét ennek a gyermeknek, ne végy róla jegyzőkönyvet, nem látod, szegény hogy meg van ijedve. Hiszen ez nem hibás, ha az apja pénzzel vette a bakancsokat. — Jó, jó, de kincstári — mondja az őrmester. — Már ha kincstári, akkor is el lehet adni, akinek van — mondja a szakaszvezető —, de akkor is az a hibás, aki eladta, nem pedig ez a gyermek. — Akkor megint így szól az őrmester. — Meg tudnád-e mondani a nevét, akitől vettétek és hogy hol lakik? — Erre így szóltam, hogy én azt nem ismerem, azt sem tudom, hol lakik, mert én azután nem láttam s ott sem jártam, a vásár még a múlt esztendőben volt, már nem jut eszembe most, hol lakik. Hát így egyeztünk, ami alatt nekem sűrűn hullottak a könnyeim. S akkor ők ketten még összebeszéltek valamit, én azt nem értettem a sírástól, de láttam, hogy a tarisnyába visszatette a papirost s a ceruzát, s akkor így szólt nekem: — Na, most az egyszer megbocsátjuk ezt neked, de többet ilyen dolgot ne csinálj. Most vedd a bakancsot, eredj haza, megértted? — Megköszöntem szépen, hogy elengedtek, s már indultam is hazafelé. Útközben talákoztam édesanyámmal, aki már tudomást szerzett volt arról, hogy mi történt velem. Én neki elmondtam az egészen úgy, ahogy volt. Ekkor így szólt anyám: — Hogy a fene ette volna meg apádat zsidóstul s bakancsostul

együtt, hogy ne tudta volna megvenni, mennyi bajunk van vele. Még ha legalább jó volna, de igen nagy neked. Erre így szóltam én is, hogy ne búsuljon, édesanyám, mert én belénövök a jövő télig. — Hadd el, fiam, mert az még messze van, s addig nem tart meg, amelyik a lábamon van. — Igaz, hogy már a lábaim is várták volna, hogy ne fázzanak, mert amelyik eddig a lábamon volt, az elég rossz volt, ment belé a víz, ha kiléptem a házból, s akkor nem csoda, ha fázott is, hiszen ilyenkor falun örökké sár és víz van február vége felé.

Így hát megvártuk még azt, hogy a házkutatásnak legyen vége az egész faluban, s azután majd használatba veszem a két nevezetes bakancsot, amiért már ideig is annyit szenvedtem. Eltelt egy hét, s lejárt a házkutatás is, s egy jó reggel elévettem a bakancsot, hogy végre felhúzzam. Édesanyám adott kapcát nekem eleget, amit a lábamra csavarjak, hogy a lábam nagyságát még avval is szaporítsuk, mert még akkor is jó nagyok valának a bakancsok az én lábamhoz. Azután abban jártam, ahogy tudtam, de nem tudtam menés közben egyenesen tartani a lábam, csak egy kicsit ferdén, mert ha egyenesen tartottam, botlottam meg s estem haslag. Addig jártam ferdén tartott lábbal, hogy a lábam már a térdemben elkezdett horgasodni, mégpedig mind a kettő. Hosszabb idő múlva édesanyám észrevette s így szólt: — Gáspár, te miért mész olyan nyomorán? — Én bizony ebben a két bakancsban nem tudok másképpen menni, mert ha rendesen akarok menni, akkor bukom fel, esem el. — Ekkor így szólt anyám: — Ejnye, hogy a fene egye meg ezt a bakancsot, hát nem volt elég bajunk véle ideig, most még nyomorékot akar csinálni belőled, hogy azután én kínlódjam még veled is, nem elég bajom van ezen kívül is! — Estére apám is hazajött, s a vacsora után így szólt anyám: — Te Dénes, nézd meg, hogy ennek a legénykének hogy elhorgasodott mind a két lába a térdében a bakancsok miatt, mert igen nagyok, s nem tud menni benne rendesen. — Apám így szólt: — Hadd el, mert közeledik a húsvéti ünnep, s arra rendes, lábához való lábbelit veszünk Gáspárnak. — Az igaz, hogy nem volt messze a húsvét, akkor is áprilisban volt. Hát apámék a következő keddi nap vettek is lábbelit Udvarhelyt, mert ott örökké kedden van a hetipiac, s ekkor már az utána következő vasárnap húsvét napja volt.

Az új cipő várta a húsvétot, de én még sokkal jobban, hogy az új cipőt felhúzhassam. Amikor elérkezett nagyszombat, s a húsvéti bárányt is apám megnyúzatta, s édesanyám a kalácsot megsütte az ünnepre, s a piros tojást is megfestette, akkor mindjárt harangoztak feltámadási vecsernyére, ami kötelező minden katolikus ember számára. Hát ez nekünk is kötelező volt, még apám szerint is, mert a családból mindenkinek menni kellett a templomba, anyám azonban otthon maradt, hogy vacsorát készítsen. Én, hogy méltóképpen megünnepelhessem a Jézus Krisztus feltámadását, hát édesanyám engedelmével felhúztam az új bakancsot, hogy azt a többi legényke kollégáim is meglássák, a patrópuskát a zsebembe tettem, ami meg volt töltve puskaporral, mert akkor elég volt puskapor, a katonák elég töltényt elhagytak, ahol jártak.

Hát így indultam a templomba, az új bakancs a lábamon, a patrópuska az egyik zsebemben, s a másikon az imádságos könyv s még egy zsebkendő. Az örömöm nagy volt, hogy most már van nekem is új bakancsom, ez most elég kényelmes, szép is, jó is, s a lábamat is találja. Amint mentem lefelé az úton, a templom felé, harangozni kezdtek, de nem az én jövetelem tiszteletére, hanem azt hirdette a harang, hogy kezdődik a vecsernye.

Amikor vége lett, lehetett este olyan hét óra, de már jó sötét volt. Ahogy kijöttünk a szabadba, rögtön elévettük a patrópuskákat, hogy diszlövessel tisztelegjünk a Krisztus feltámadásának ünnepén, s löttünk is mi jó nagyokat. A nagy sürgés-forgásban egyszer csak azt vettem észre, hogy a jobb lábammal nem úgy lépek, mint eddig. Gondolom, vajon mi baja lehet a lábamnak, megnézném, de nem lehet látni a sötétben, odanyúlok az egyik kezemmel, hát érzem, hogy a jobb lábamon való bakancsok még egy szikra sarka sincs. Ejnye, hogy a fene egye meg, hát én ilyen szerencsétlen vagyok a bakancsokkal, az egyik nagy, a másiknak a sarka marad el! De most már hogy menjek haza, hogy ne lássák meg édesapámék, s holnap már húsvét napja, s így sarok nélkül nem mehetek a templomba, sem pedig játszani. Nekiláttam

hát s keresni kezdtem a sötétben, de nem kaptam meg, s mégiscsak sarok nélkül kellett hazamennem.

Itthon azonban nem fitogtattam magam sokáig az új bakancsban, nehogy apám meglássa. Édesanyám elétette a vacsorát, s a vacsora után csakhamar lefeküdtem, de nem tudtam aludni, mind azon gondolkoztam, hogy most már mi lesz, mert holnap húsvét napja, s menni kell a templomba, s nekem csak sarok nélkül való bakancsom van, s abban nem mehetek. Amíg ezen gondolkoztam, édesapám kiment a házból, hogy a teheneknek enni adjon. No, gondolom, be jó, hogy kimene, mert így legalább meg tudom mondani édesanyámnak, hogy mi történt. Amikor elmondtam, láttam, hogy ezt anyám sem szereti, de később mégis azt mondta, hát ha így van, akkor hallgass, hanem reggel korán kelj fel, még egyszer keresd ott, ahol gondolod, hogy elmaradt, s ha megkapod, addig ne jere haza, hogy a suszterrel szegezz vissza.

Én még azt sem vártam meg, hogy rendesen kivirradjon, csendben felöltöztem, s már mentem is, de útközben is kerestem, s amikor elértem oda, ahol este a díslövést csináltuk, hamar megkaptam, s mentem a suszterhoz.

Jó reggel volt, amikor bémentem a szobába és köszöntem, ahogy illett, s utána megkértem szépen, hogy legyen szíves, szegezze vissza a bakancs sarkát. S hát a suszter gondolkozik, s azután így szólt nekem: — Te fiam, nem tudod, hogy ma nekem is húsvét napja van s ma nem dolgozom semmit? — Erre így szóltam én is, hogy hát én is tudom, s éppen az a baj, mert nekem is a templomba kell mennem, s így nem mehetek ebben a sarok nélküli bakancsban, s legyen olyan szíves, szegezze vissza nekem. Végre valamit gondolt újra, azt mondta, na, akkor húzzad le sebesen, hogy szegezzem vissza. Még tíz perc sem kellett, s már készen is volt. Én megköszöntem szépen, s azt mondtam, hogy majd édesanyám elintézi a munkadíjat. — Jól van, fiam — mondja —, majd megkapom. — Ezzel már igyekeztem is hazafelé.

De miközben én oda voltam, édesanyám megmondta apámnak, hogy hol vagyok én és mi történt, s ezért apám haragudt, mert ő nem akarta elhinni, hogy csak úgy jószántából esett le a sarok. Rajtakapott a két fülemen, s annál fogva felvett a földről, ezt legalább még kétszer megismételte. Erre édesanyám védelmemre állott, s így apám is abbahagyta. Ez volt a reggeli mellé a második fogás. Hát így indultam húsvét napján a templomba.

Ilyenkor meg szokták kerülni a határnak azt a részét, amely búzával már ősszel be volt vetve, s ekkor is ez történt. Egy csapat elment határkerülni. Én is ott voltam a csapattal, s útközben imádkoztunk és szent énekeket énekeltünk, kértük az Istent, hogy áldja meg ezt a szenge termést, hogy legyen a föld minden lakójának elegendő kenyér és egyéb termés.